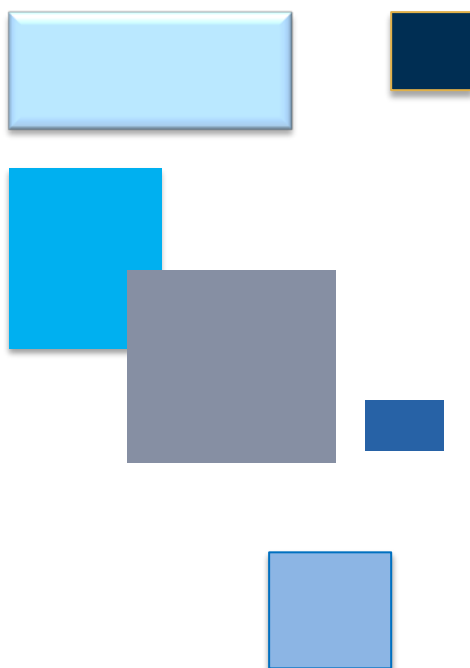

Orzeczenia komisji lekarskich ZUS wydane w 2019 roku

DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH

Warszawa 2020

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Opracował: Andrzej Kania

Wydział Badań Statystycznych

Akceptowała: Hanna Zalewska

Dyrektor Departamentu

Statystyki i Prognoz Aktuarialnych

www.zus.pl

www.psz.zus.pl

SPIS TREŚCI

	Str.
1. Wstęp	5
2. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie	7
3. Rozstrzygnięcia komisji lekarskich	13
3.1 Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika	20
4. Charakterystyka osób badanych	24
5. Podsumowanie	44

1. Wstęp

Do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy m.in. orzekanie dla celów ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz innych świadczeń wypłacanych przez Zakład, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Orzeczenia wydają:

- lekarz orzecznik ZUS – w I instancji,
- komisja lekarska ZUS – w II instancji.

Postępowanie orzecznicze wszczyna się na podstawie wniosku osoby występującej o świadczenie. Do wniosku – oprócz dokumentów uzasadniających prawo do świadczeń i ich wysokość – powinna być dołączona dokumentacja medyczna.

Zarówno lekarz orzecznik, jak i komisja lekarska oceniają niezdolność do pracy, jej stopień, a także dokonują ustaleń dotyczących:

- daty powstania niezdolności do pracy,
- przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy,
- związku przyczynowego niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami,
- niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- celowości przekwalifikowania zawodowego.

Lekarz orzecznik oraz komisja lekarska dokonują oceny niezdolności do pracy w formie orzeczenia. Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz szans na odzyskanie zdolności do pracy lekarz orzecznik i komisja lekarska uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności poprzez leczenie i rehabilitację,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej, która nie zgadza się z treścią orzeczenia, przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Komisja lekarska nie rozpatruje sprzeciwu wniesionego po terminie.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w orzeczeniu, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych również może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej.

W imieniu Prezesa Zakładu zarzut wadliwości zgłasza główny lekarz orzecznik dokonując kontroli merytorycznej i formalnej orzeczeń lekarzy orzeczników ZUS.

Zarzut wadliwości ma prawo zgłosić także naczelnny lekarz zakładu lub lekarz inspektor dokonujący kontroli orzeczeń w ramach nadzoru nad orzekaniem o niezdolności do pracy.

Począwszy od grudnia 2017 r. rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad i trybu kierowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na rehabilitację leczniczą oraz udzielania zamówień na usługi rehabilitacyjne (Dz.U. 2017 poz. 2281) została wprowadzona możliwość:

- wniesienia sprzeciwu przez osobę zainteresowaną oraz zgłoszenia przez Prezesa Zakładu zarzutu wadliwości orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika w sprawie potrzeby rehabilitacji leczniczej – **w sprawach, w których prowadzone jest postępowanie z wniosku o rehabilitację leczniczą sporządzonego przez lekarza prowadzącego leczenie,**
- wydania orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej „z urzędu” przez komisję lekarską – **w sprawach, w których prowadzone jest postępowanie z wniosku o ustalenie uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy albo świadczenia rehabilitacyjnego;** w przypadku gdy komisja lekarska rozpatruje sprawę z wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy albo o świadczenie rehabilitacyjne i stwierdzi, że ubezpieczony rokuje odzyskanie zdolności do pracy po przeprowadzeniu rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej (a ustalenia takiego nie dokonał lekarz orzecznik) powinna wydać orzeczenie o potrzebie rehabilitacji leczniczej, wskazując jednocześnie jej profil.

W 2019 r. działało łącznie 35 komisji lekarskich ZUS mających siedzibę w 16 oddziałach.

Przedmiotem niniejszego opracowania są orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zmieniające bądź podtrzymujące orzeczenia lekarzy orzeczników.

2. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie

W 2019 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali ogółem 1 286,3 tys. orzeczeń lekarskich.

W stosunku do 862,0 tys. orzeczeń przysługiwała możliwość odwołania się od decyzji lekarza orzecznika do komisji lekarskich.

W związku z wniesionymi sprzeciwami oraz zgłoszonymi zarzutami wadliwości od orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników ZUS – komisje lekarskie wydały w 2019 roku 65,5 tys. orzeczeń (średnio 5,5 tys. w miesiącu).

W porównaniu z latami poprzednimi, począwszy od grudnia 2017 r. komisje lekarskie mogły wydawać orzeczenia w związku z potrzebą rehabilitacji leczniczej, do których został wniesiony sprzeciw lub zgłoszony zarzut wadliwości. W 2018 r. komisje lekarskie w tych sprawach wydały 4,8 tys. orzeczeń, a w 2019 r. – 5,4 tys. Dodatkowo w 2019 r. orzekały również w sprawach o przyznanie dodatku uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. (Ustawa z dnia 31 lipca 2019 o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji - Dz. U. poz. 1622).

Tabl. 1 Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie zakładu latach 2016-2019

Wyszczególnienie	2016		2017		2018		2019	
	liczba	w odsetkach	Liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
Ogółem	726 022	100,0	732 144	100,0	796 087	100,0	927 485	100,0
orzeczenia*/ wydane przez lekarzy orzeczników ZUS	659 444	90,8	668 874	91,4	730 801	91,8	861 962	92,9
orzeczenia*/ wydane przez komisje lekarskie	66 578	9,2	63 270	8,6	65 286	8,2	65 523	7,1

**/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej*

W porównaniu do roku poprzedniego, liczba wniesionych sprzeciwów oraz zgłoszonych zarzutów wadliwości zwiększyła się nieznacznie - o 237 orzeczeń; tj. o 0,4%. Jednak udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach ogółem wydanych przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie zmniejszył się o 1,1 pkt. procentowego.

Biorąc pod uwagę rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika, najczęściej, podobnie jak w latach poprzednich, odwoływano się od orzeczeń wydanych w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczeń w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) lub orzeczeń w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki – orzeczenia pozostałe. Sprzeciw w tego typu sprawach został zgłoszony w 17,1%. Wysoki odsetek odwołań (13,7%), obserwujemy również w związku z orzeczeniami w sprawach świadczeń podlegających koordynacji oraz orzeczeniami pierwszorazowymi i ponownymi w sprawie renty socjalnej – 13,1% (tabl. 2). Najrzadziej odwoływano się od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych lekarzy orzeczników w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom. Relacja orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie do orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników w tych sprawach wynosiła 6,0%.

Najliczniejszą grupą orzeczeń wydanych w 2019 r., zarówno przez lekarzy orzeczników, jak i przez komisje lekarskie były orzeczenia ponowne dla celów rentowych. W ogólnej liczbie orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie orzeczenia ponowne stanowiły 31,7%.

Orzeczenia wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych stanowiły 22,1%, a orzeczenia wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 12,7%. W dalszej kolejności komisje lekarskie orzekały w związku z odwołaniami od orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej wydanych na wniosek lekarza leczącego – 8,2%, w sprawie orzeczeń pierwszorazowych i ponownych o przyznanie renty socjalnej - 7,2%, w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom – 5,1%, orzeczeń pierwszorazowych i ponownych o rentę rodzinną i orzeczeń w sprawach świadczeń podlegających koordynacji – po 2,2% oraz orzeczeń pozostałych – 0,5%.

Dodatkowo w 8,1% przypadków ogółu orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2019 r. orzekały w sprawach odwołań od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego (tabl. 3 i rys. 1).

Tabl. 2 Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie zakładu w latach 2018-2019 według ich rodzaju

Rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika i komisje lekarskie a - rok poprzedni = 100	orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika	
Ogółem*/	2018	730 801	65 286	8,9
	2019	861 962	65 523	7,6
z tego:	a	119,9	90,8	x
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	2018	167 346	15 384	9,2
	2019	162 922	14 445	8,9
	a	97,4	93,9	x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	2018	278 817	24 238	8,7
	2019	245 984	20 765	8,4
	a	88,2	85,7	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2018	13 177	1 518	11,5
	2019	12 693	1 419	11,2
	a	96,3	93,5	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2018	54 393	3 106	5,7
	2019	56 130	3 349	6,0
	a	103,2	107,8	x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2018	81 014	9 509	11,7
	2019	74 326	8 323	11,2
	a	91,7	87,5	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	2018	38 726	4 883	12,6
	2019	36 346	4 748	13,1
	a	93,9	97,2	x
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	2018	85 580	4 838	5,7
	2019	88 344	5 362	6,1
	a	103,2	110,8	
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	2018	-	-	-
	2019	172 435	5 294	3,1
	a	x	x	x
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2018	9 835	1 378	14,0
	2019	10 678	1 459	13,7
	a	108,6	105,9	x
orzeczenia pozostałe**/	2018	1 913	432	22,6
	2019	2 104	359	17,1
	a	110,0	83,1	x

*/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy

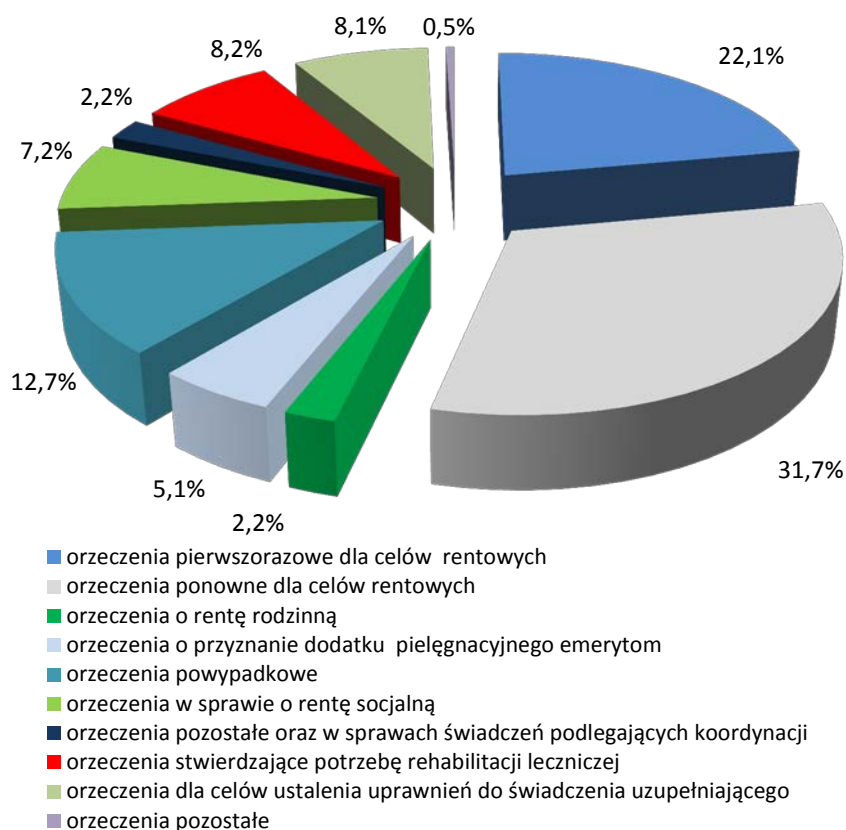
**/ orzeczenia w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczenia w sprawie ustalenia trwałej niezdolności pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) oraz orzeczenia w związku z badaniem dziecka w wieku powyżej 16-go roku życia w celu przyznania matce, ojcu lub opiekunowi wcześniejszej emerytury

Tabl. 3 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zakładu w 2019 roku według ich rodzaju

Rodzaj orzeczenia wydanego przez komisje lekarskie	Orzeczenia	
	liczba	w odsetkach
Ogółem	65 523	100,0
z tego dotyczące:		
orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych	14 445	22,1
orzeczeń ponownych dla celów rentowych	20 765	31,7
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	1 419	2,2
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	3 349	5,1
orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	8 323	12,7
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawie renty socjalnej	4 748	7,2
orzeczeń w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	1 459	2,2
orzeczenia stwierdzające potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	5 362	8,2
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	5 294	8,1
orzeczeń pozostałych*/	359	0,5

**/ m. in. orzeczenia w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczenia w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) oraz orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej*

Rys. 1 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w wyniku badań przeprowadzonych w 2019 roku

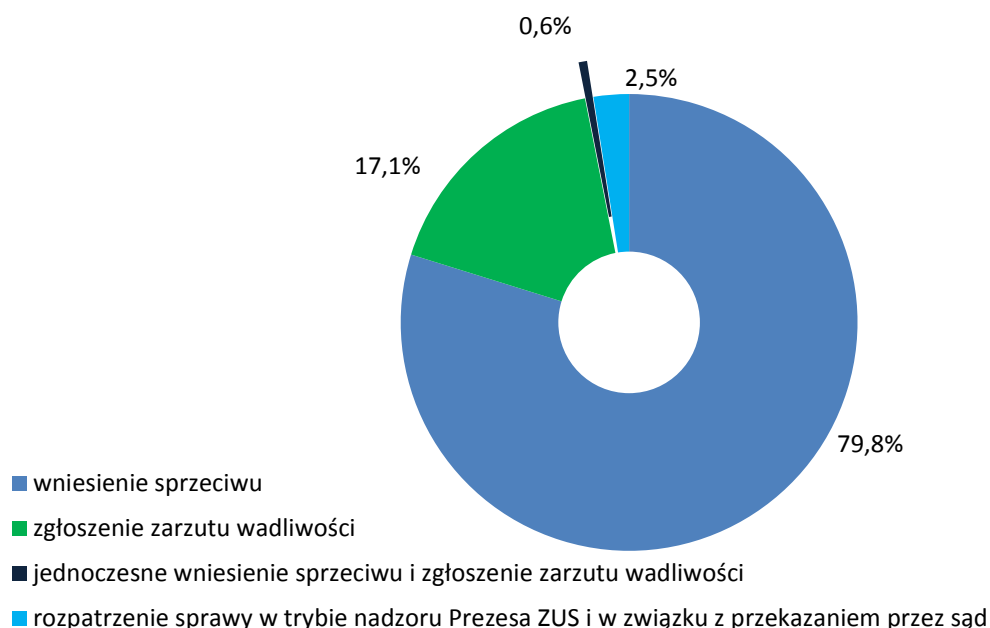

Z ogólnej liczby 65,5 tys. orzeczeń wydanych w 2019 r. przez komisje lekarskie – 52,3 tys., tj. 79,8% orzeczeń wydano w związku z wniesieniem sprzeciwu, 11,2 tys. (17,1%) w związku ze zgłoszeniem przez głównego lekarza orzecznika bądź lekarza inspektora zarzutu wadliwości, natomiast w związku z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem wadliwości rozpatrzono i wydano 0,4 tys. (0,6%) orzeczeń (rys. 2). Ponadto w 2019 r. komisje rozpatrzyły łącznie 1,6 tys., tj. 2,5% spraw skierowanych w trybie zwierzchniego nadzoru Prezesa ZUS lub na podstawie postanowienia sądu. Były to sprawy rozpatrywane przez komisje lekarskie w ramach nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników w oddziałach Zakładu, sprawowanego przez Prezesa Zakładu za pośrednictwem głównego lekarza orzecznika.

Nadzór ten obejmuje m.in. analizę odwołań wniesionych od decyzji organu rentowego wydanej na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika w celu stwierdzenia, czy w odwołaniu tym nie wskazano nowych okoliczności dotyczących niezdolności do pracy lub niezdolności

do samodzielnej egzystencji. Jeśli w odwołaniu wskazano nowe okoliczności, sprawa zostaje skierowana do ponownego rozpatrzenia przez lekarza orzecznika ZUS.

Rys. 2 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2019 r. według rodzaju środka odwoławczego

Tabl. 4 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zakładu w 2019 roku według rodzaju środka odwoławczego

Wyszczególnienie	Liczba wydanych orzeczeń				
	Ogółem	w związku z wniesionym sprzeciwem	w związku ze zgłoszonym zarzutem wadliwości	w związku z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem zarzutu wadliwości	inne*/
Liczba wydanych orzeczeń z tego:	65 523	52 321	11 188	400	1 614
zmieniających ustalenia lekarza orzecznika	18 754	10 630	7 587	251	286
podtrzymujących ustalenia lekarza orzecznika	45 617	41 691	3 601	149	176
nieustalone rozstrzygnięcie komisji lekarskiej	1 152	-	-	-	1 152

*/ m. in. orzeczenia wydane w trybie zwierzchniego nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy, wyroki sądowe.

3. Rozstrzygnięcia komisji lekarskich

Komisje lekarskie, rozpatrując wniesiony sprzeciw lub zarzut wadliwości, przy wydawaniu orzeczenia dokonują w większości przypadków rozstrzygnięcia na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku. W przypadku, gdy dokumentacja dołączona do wniosku nie była wystarczająca do wydania orzeczenia, komisja lekarska ma prawo zwrócić się o uzupełnienie dokumentacji, o opinie lekarza konsultanta, o wyniki badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej, jak również przeprowadzić bezpośrednio badanie stanu zdrowia osoby, w stosunku do której miało być wydane orzeczenie.

W 2019 r. badania specjalistyczne przeprowadzono dla 3,5 tys. osób, badania w domu chorego dla 0,7 tys. osób, badania przeprowadzone przez psychologa w 0,5 tys. przypadków, a badania dodatkowe dla 0,2 tys. osób.

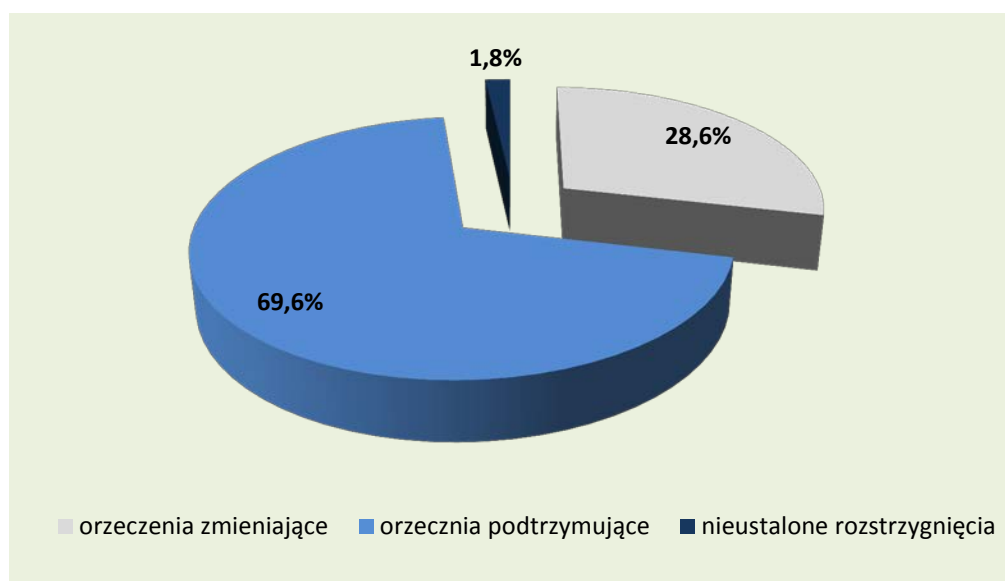
Jeśli po przeprowadzeniu postępowania rozpatrującego wniesiony sprzeciw lub zarzut wadliwości, komisja lekarska zmieniła co najmniej jedno z poniższych ustaleń, tj. stopień niezdolności do pracy, związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania tej niezdolności, datę powstania niezdolności do pracy, przewidywany okres trwania niezdolności do pracy, procent uszczerbku na zdrowiu, to orzeczenie to zostało odnotowane jako orzeczenie zmieniające ustalenia lekarza orzecznika.

W 2019 r. komisje lekarskie ZUS wydały 18,7 tys. orzeczeń zmieniających, co stanowiło 28,6% ogółu orzeczeń wydanych przez komisje. W 45,6 tys. (69,6%) spraw odwoławczych komisje lekarskie podtrzymały ustalenia lekarza orzecznika, a w pozostałych 1,2 tys. przypadków, tj. 1,8% orzeczeń, zanotowano brak informacji o końcowym rozstrzygnięciu. Analiza rodzaju orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie pozwala zauważyć, że najwyższy odsetek orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika odnotowujemy w związku z orzeczeniami powypadkowymi dotyczącymi oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 35,3%, a najniższy w związku z orzeczeniami pierwszorazowymi w sprawie renty socjalnej – 19,8% (tabl. 5).

Tabl. 5 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zakładu w latach 2018-2019 według rodzaju orzeczenia

Rodzaj orzeczenia wydanego przez komisje lekarskie	ogółem	w tym:				
		orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		orzeczenia zmieniające ustalenia lekarza orzecznika		
		liczba	liczba	ogółem = 100	liczba	ogółem = 100
a – rok poprzedni = 100						
Ogółem	2018	65 286	45 253	69,3	19 863	30,4
	2019	65 523	45 617	69,6	18 754	28,6
	a	100,4	100,8	x	105,4	x
z tego:						
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	2018	15 384	10 666	69,3	4 703	30,6
	2019	14 445	9 833	68,1	4 372	30,3
	a	93,9	92,2	x	93,0	x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	2018	24 238	16 410	67,7	7 751	32,0
	2019	20 765	14 117	68,0	6 257	30,1
	a	85,7	86,0	x	80,7	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2018	1 518	1 083	71,3	432	28,5
	2019	1 419	929	65,5	437	30,8
	a	93,5	85,8	x	101,2	x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2018	9 509	6 080	63,9	3 418	36,0
	2019	8 323	5 227	62,8	2 942	35,3
	a	87,5	86,0	x	86,1	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2018	3 106	2 443	78,7	658	21,2
	2019	3 349	2 633	78,6	676	20,2
	a	107,8	107,8	x	102,7	x
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2018	2 312	1 852	80,1	455	19,7
	2019	2 317	1 793	77,4	458	19,8
	a	100,2	96,8	x	100,7	x
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2018	2 571	2 020	78,6	542	21,1
	2019	2 431	1 838	75,6	508	20,9
	a	94,6	91,0	x	93,7	x
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2018	1 378	982	71,3	396	28,7
	2019	1 459	1 028	70,5	412	28,2
	a	105,9	104,7	x	104,0	x
orzeczenia stwierdzające potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza	2018	4 838	3 454	71,4	1 384	28,6
	2019	5 362	3 981	74,2	1 356	25,3
	a	110,8	115,3	x	98,0	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	2018	-	-	x	-	x
	2019	5 294	4 031	76,1	1 232	23,3
	a	x	x	x	x	x
orzeczenia pozostałe	2018	432	263	60,9	124	28,7
	2019	359	207	57,7	104	29,0
	a	83,1	78,7	x	83,9	x

Rys. 3 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2019 roku

Rozpatrując liczbę orzeczeń wydanych w 2019 r. przez komisje lekarskie ubezpieczonym według województw odpowiadających miejscu ich zamieszkania, obserwujemy, że najwięcej orzeczeń wydano ubezpieczonym w województwie: wielkopolskim – 7,6 tys., mazowieckim – 6,5%, w województwie dolnośląskim - 6,2 tys., śląskim – 6,1 tys. oraz małopolskim – 5,9 tys., najmniej natomiast w województwach podlaskim – 1,6 tys., opolskim – 1,9 tys. oraz lubuskim – 2,1 tys. Najczęściej odwoływano się od orzeczeń lekarzy orzeczników (relacja orzeczeń komisji lekarskich do orzeczeń lekarzy orzeczników) w województwach: opolskim – 13,0% oraz warmińsko-mazurskim – 11,0% przypadków, najrzadziej natomiast w województwie śląskim – 5,3% i kujawsko-pomorskim - 5,5%.

Średni odsetek odwołań od orzeczeń lekarzy orzeczników w kraju wynosił 7,6% (tabl. 6 i rys. 4).

Ustalenia lekarza orzecznika najczęściej zmieniano w województwie zachodniopomorskim – w 41,9% oraz lubelskim – w 38,6% przypadków, natomiast orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika najczęściej wydawano w województwie podlaskim – 80,9%, pomorskim – 77,7% i świętokrzyskim – 76,9% przypadków. Odsetek orzeczeń podtrzymujących ustalenia lekarza orzecznika wahał się od 57,4% do 80,9% orzeczeń wydanych osobom zamieszkałym na terenie danego województwa (tabl. 7 i rys. 5).

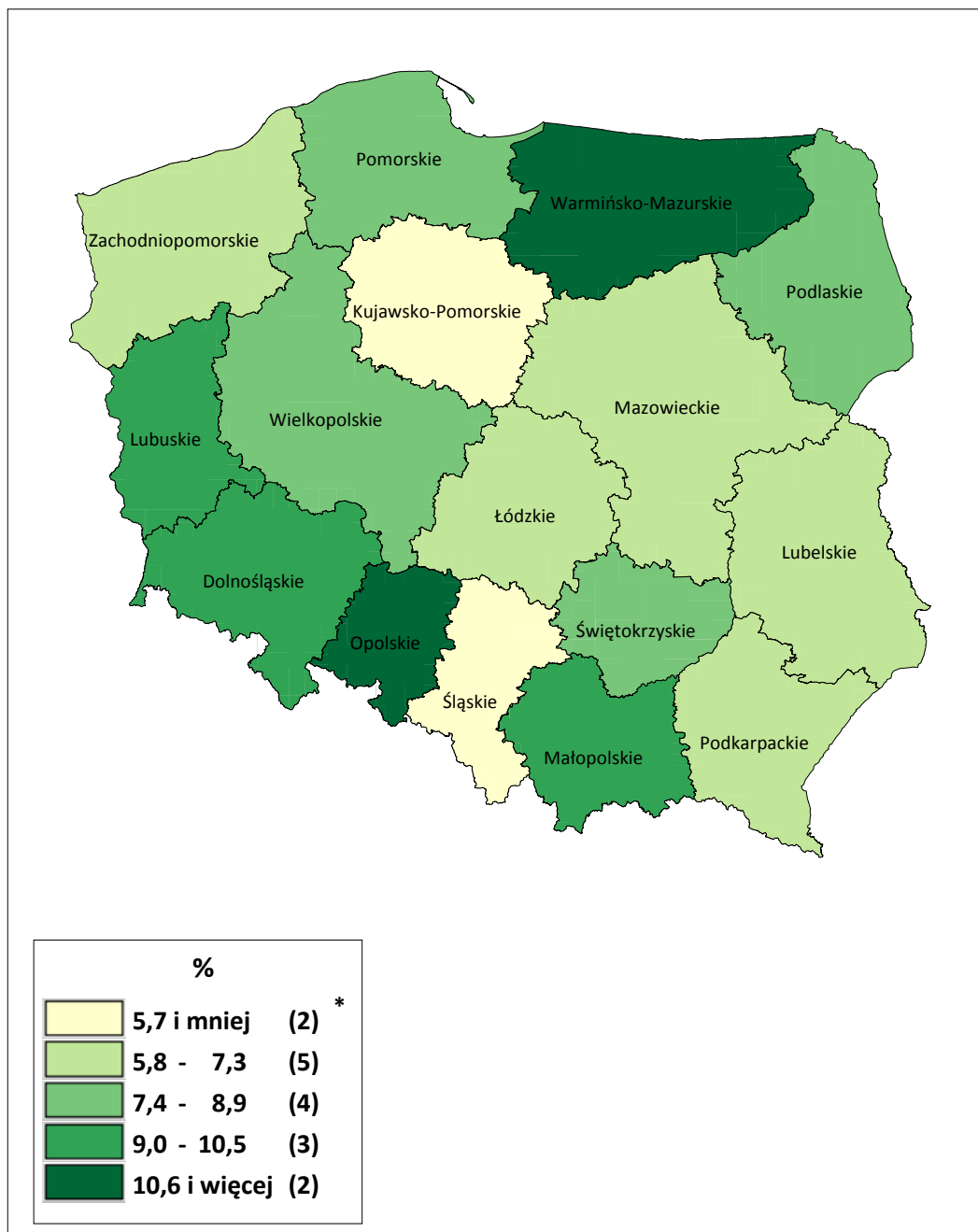
Tabl. 6 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zakładu w 2019 roku według województwa, na terenie którego zamieszkuje osoba zgłaszająca sprzeciw

Województwa	Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników	Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika
OGÓŁEM	861 962	65 523	7,6%
z tego:			
Dolnośląskie	63 246	6 164	9,8%
Kujawsko-pomorskie	58 314	3 192	5,5%
Lubelskie	52 738	3 415	6,5%
Lubuskie	22 241	2 108	9,5%
Łódzkie	64 423	4 478	7,0%
Małopolskie	60 736	5 860	9,7%
Mazowieckie	100 290	6 493	6,5%
Opolskie	14 952	1 936	13,0%
Podkarpackie	44 867	2 815	6,3%
Podlaskie	19 991	1 579	7,9%
Pomorskie	58 202	5 196	8,9%
Śląskie	114 652	6 081	5,3%
Świętokrzyskie	29 773	2 362	7,9%
Warmińsko-mazurskie	31 481	3 449	11,0%
Wielkopolskie	87 045	7 625	8,8%
Zachodniopomorskie	39 011	2 770	7,1%

Tabl. 7 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zakładu w 2019 roku według województwa, na terenie którego zamieszkuje osoba zgłaszająca sprzeciw

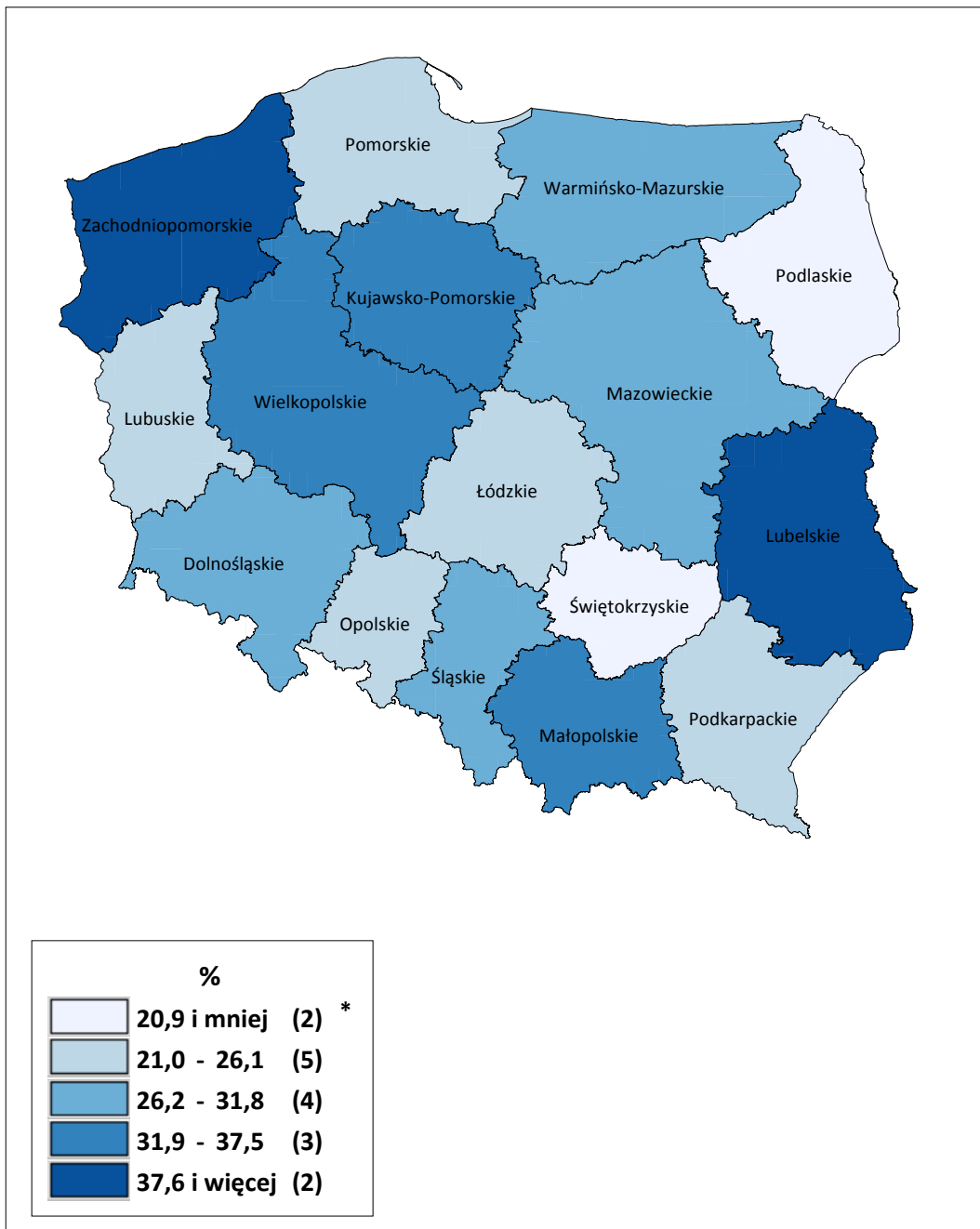
województwa	Ogółem	w tym orzeczenia:			
		podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		zmieniające ustalenia lekarza orzecznika	
		liczba	ogółem = 100	liczba	ogółem = 100
OGÓŁEM	65 523	45 617	69,6	18 754	28,6
Dolnośląskie	6 164	4 414	71,6	1 674	27,2
Kujawsko-pomorskie	3 192	2 097	65,7	1 064	33,3
Lubelskie	3 415	2 060	60,3	1 319	38,6
Lubuskie	2 108	1 532	72,7	517	24,5
Łódzkie	4 478	3 383	75,6	1 067	23,8
Małopolskie	5 860	3 816	65,1	1 954	33,3
Mazowieckie	6 493	4 533	69,8	1 805	27,8
Opolskie	1 936	1 426	73,7	498	25,7
Podkarpackie	2 815	2 065	73,4	620	22,0
Podlaskie	1 579	1 277	80,9	269	17,0
Pomorskie	5 196	4 038	77,7	1 104	21,3
Śląskie	6 081	4 236	69,7	1 676	27,6
Świętokrzyskie	2 362	1 816	76,9	481	20,4
Warmińsko-mazurskie	3 449	2 321	67,3	1 085	31,5
Wielkopolskie	7 625	5 012	65,7	2 461	32,3
Zachodniopomorskie	2 770	1 591	57,4	1 160	41,9

Rys. 4 Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach lekarzy orzeczników w 2019 r.

* liczba województw

Rys. 5 Udział orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarzy orzeczników w orzeczeniach ogółem wydanych przez komisje lekarskie w 2019 r.

* liczba województw

3.1 Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika

W 2019 r. komisje lekarskie wydały 18,7 tys., tj. 28,6% orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarza orzecznika. Rozpatrując odwołania od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych rentowych, najczęściej, komisje lekarskie zmieniały ustalony przez lekarza orzecznika stopień niezdolności do pracy. W przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych odsetek tych zmian wynosił 73,3%, a w przypadku orzeczeń ponownych rentowych – 81,7%.

Poza zmianami dotyczącymi stopnia niezdolności do pracy, komisje lekarskie w związku z orzeczeniami pierwszorazowymi rentowymi w 14,2% przypadków zmieniły datę powstania niezdolności do pracy, w 6,4% przypadków zmieniły związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania niezdolności do pracy, a w 6,1% przypadków zmieniły przewidywany okres niezdolności do pracy. W związku z badaniami ponownymi rentowymi odsetek tych orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie wynosił odpowiednio: 8,1%, 6,0% i 4,2%.

Badanie grup ubezpieczonych z orzeczeniem pierwszorazowym i ponownym rentowym, w stosunku do których zmieniono stopień niezdolności do pracy wykazało, że orzeczenia komisji lekarskich były bardzo korzystne dla osób odwołujących się od orzeczeń lekarza orzecznika. W przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych przed wydaniem orzeczenia komisji lekarskiej 44,4% osób legitymowało się brakiem niezdolności do pracy, 19,8% miało orzeczoną częściową niezdolność do pracy, 10,5% całkowitą niezdolność do pracy, a 2,3% całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji. Po rozpatrzeniu odwołań i ponownym ustaleniu stopnia niezdolności do pracy przez komisje lekarskie – brak niezdolności do pracy występował w 24,1% przypadków (spadek o ponad 20 pkt. procentowych), częściowa niezdolność do pracy – w 23,3% (wzrost o 3,5 pkt. procentowego), całkowita niezdolność do pracy – w 11,5% (wzrost o 1 pkt. procentowy), a całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji – w 6,2% (wzrost o 3,9 pkt. procentowego). Ponadto po orzeczeniach komisji lekarskich wystąpił wzrost udziału badanych z uprawnieniami do świadczenia rehabilitacyjnego z 22,0% przypadków do 33,2%

W przypadku orzeczeń ponownych rentowych po ustaleniach komisji lekarskich udział orzeczeń o braku niezdolności do pracy zmniejszył się o 15,2 punktu procentowego. Udział orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji oraz o częściowej

niezdolności do pracy wzrósł o 5,7 punktu procentowego, a o całkowitej niezdolności do pracy o 1,8 punktu procentowego.

Tabl. 8 Struktura orzeczeń w sprawach rentowych wydanych przez komisje lekarskie w latach 2018-2019 zmieniających ustalenia lekarza orzecznika

Wyszczególnienie		Orzeczenia pierwszorazowe rentowe		Orzeczenia ponowne rentowe	
		orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie
Ogółem	2018	100,0	100,0	100,0	100,0
	2019	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego ustalające:					
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2018	2,4	4,6	4,7	7,8
	2019	2,3	6,2	3,5	9,2
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2018	0,4	0,6	4,8	4,0
	2019	0,4	1,0	6,6	4,3
całkowitą niezdolność do pracy	2018	11,6	13,8	11,3	12,2
	2019	10,5	11,5	10,4	12,2
brak całkowitej niezdolności do pracy	2018	0,5	0,4	3,3	3,0
	2019	0,3	0,5	3,6	2,3
częściową niezdolność do pracy	2018	26,8	25,8	29,7	30,8
	2019	19,8	23,3	24,0	29,7
celowość przekwalifikowania zawodowego	2018	0,1	0,1	0,2	0,3
	2019	0,3	0,2	0,4	0,2
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2018	28,7	34,0	18,2	21,0
	2019	22,0	33,2	14,3	20,1
brak niezdolności do pracy	2018	29,5	20,7	27,8	20,9
	2019	44,4	24,1	37,2	22,0

W 2019 r. w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu komisje lekarskie wydały orzeczenia dla 8,3 tys. badanych, co stanowiło 12,7% ogółu orzeczeń. W związku z wypadkami przy pracy rozpatrzono 91,8% odwołań, a w związku z chorobami zawodowymi 7,8%. W przypadku 2,9 tys. orzeczeń (tj. 35,3%) komisje lekarskie dokonały zmian ustaleń lekarzy orzeczników.

Przeciętny procent uszczerbku na zdrowiu osób badanych przed dokonaniem zmian przez komisje lekarskie wynosił 5,6%, a po rozpatrzeniu odwołań i ponownym badaniu 8,8%. Jego wysokość zależna była od rodzaju okoliczności w jakich zaistniał. I tak, przeciętny procent uszczerbku powstałego w wyniku wypadku przy pracy orzeczonego przez komisje lekarskie

wyniósł 7,8% i był wyższy o 2,6 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników. W przypadku chorób zawodowych był niższy o 0,1 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników i wynosił 19,2%.

Tabl. 9 Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu*/ wydane przez komisje lekarskie zakładu według okoliczności powstania uszczerbku oraz wybranych rodzajów urazów i chorób zawodowych

Wyszczególnienie	Przeciętny procent uszczerbku ustalony przez:	
	lekarza orzecznika	komisje lekarskie
OGÓŁEM	5,6	8,8
Wypadki przy pracy	5,2	7,8
uszkodzenia kończyny dolnej	4,7	6,6
uszkodzenia śródrezcza i palców	3,2	4,8
uszkodzenia kończyny górnej	6,9	8,6
uszkodzenia kręgosłupa	8,3	10,8
uszkodzenia twarzy	2,8	3,6
uszkodzenia głowy	13,0	19,6
uszkodzenia narządu słuchu	17,6	27,9
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	12,7	16,0
uszkodzenia szyi, krtani, tchawicy i przełyku	15,0	5,7
uszkodzenia miednicy	17,5	21,1
uszkodzenia narządu wzroku	16,1	21,9
uszkodzenia narządów moczowo-płciowych	19,2	28,0
Choroby zawodowe	19,3	19,2
przewlekłe choroby narządu głosu	18,2	16,0
schorzenia układu oddechowego	27,6	28,8
pylice płuc	18,1	18,6
schorzenia nerwów, mięśni	9,4	9,2
choroby zakaźne i pasożytnicze	11,7	13,5
uszkodzenia narządu słuchu	25,3	20,0
nowotwory złośliwe	55,1	46,7
zespół wibracyjny	28,0	28,8
byssinoza	48,0	55,0
choroby skóry	10,8	8,0

**/ komisja lekarska orzekła procentowy uszczerbek na zdrowiu, tj. w stosunku do ustalonego przez lekarza orzecznika uszczerbku na zdrowiu, podwyższyła go, utrzymała na tym samym poziomie lub obniżyła*

Z liczby 4,7 tys. orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2019 r. w sprawie o rentę socjalną w 20,3% przypadków komisje lekarskie zmieniły ustalenia lekarza orzecznika. Najczęściej zmiany dotyczyły ustaleń stopnia niezdolności do pracy, stanowiły bowiem 66,8% ogółu orzeczeń zmieniających. W 21,6% przypadków zmiana ustaleń lekarza orzecznika dotyczyła związku niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami, a w 11,6% przypadków komisje zmieniły datę powstania niezdolności do pracy.

W związku z tymi orzeczeniami, zmiany komisji lekarskich były korzystniejsze tylko w przypadku osób z orzeczeniami pierwszorazowymi.

4. Charakterystyka osób badanych

Wśród badanych przez komisje lekarskie w 2019 r., podobnie jak i w całej populacji badanych przez lekarzy orzeczników, przeważali mężczyźni stanowiąc 53,1% ogółu. Najwyższy odsetek mężczyzn obserwujemy wśród odwołujących się od orzeczeń lekarza orzecznika w sprawach o ustalenie procentowego uszczerbku na zdrowiu – 68,4%, najniższy zaś w grupie występujących o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną – 36,6% (tabl. 10).

Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o blisko 9 m-cy wynosił 50,1 roku (mężczyźni – 49,8 roku, kobiety - 50,4 roku). Najmłodszy badani (średni wiek – 28,9 roku), to osoby z orzeczeniem pierwszorazowym wydanym przez lekarza orzecznika, ubiegające się o ustalenie prawa do renty socjalnej. Najstarsi, to emeryci wnoszący sprzeciw w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego – średnio w wieku 67,4 roku.

Najliczniejszą grupą badanych przez komisje lekarskie w sprawach rentowych byli pracownicy - tzn. zatrudnieni na podstawie umowy o pracę. Stanowili oni 58,6% tej grupy osób. W dalszej kolejności byli to pracownicy i osoby nie będące pracownikami ubiegające się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego – 34,8% oraz osoby nie będące pracownikami ubiegające się o rentę z tytułu niezdolności do pracy – 2,1% (tabl. 12).

W większości przypadków przyczynami orzekania o niezdolności do pracy osób odwołujących się do komisji lekarskich od orzeczeń pierwszorazowych ustalających dla celów rentowych stopień niezdolności do pracy były choroby układu krążenia, nowotwory, choroby układu kostno-stawowego i zaburzenia psychiczne. Odwołania powyższe stanowiły odpowiednio 18,2%, 17,1%, 15,2% i 14,0% ogółu odwołań. W przypadku mężczyzn główną przyczyną orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu krążenia – 23,2% orzeczeń, a wśród kobiet nowotwory – 22,9%, zaburzenia psychiczne – 17,2% oraz choroby układu kostno-stawowego – 17,9% (rys. 6).

Wśród odwołujących się od orzeczeń ponownych rentowych głównymi przyczynami orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu krążenia i choroby układu kostno-stawowego – 19,2% i 17,4%, a z kolei trzecią pod względem liczebności grupą była grupa osób z zaburzeniami psychicznymi – 15,1% (tabl. 16). Średni wiek osób odwołujących się od

orzeczeń pierwszorazowych rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy wynosił 51,8 roku, a odwołujących się od orzeczeń ponownych był średnio o 2 lata wyższy.

Tabl. 10 Orzeczenia komisji lekarskich wydane w 2019 r. według rodzaju orzeczenia i płci osób badanych

Rodzaj orzeczenia wydanego przez komisje lekarskie	Ogółem			w tym:					
	liczba	w odsetkach	średni wiek	Mężczyźni			Kobiety		
				liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
Ogółem	65 523	100,0	50,1	34 814	100,0	49,8	30 250	100,0	50,4
<i>z tego:</i>									
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	14 445	22,1	49,8	7 699	22,1	51,4	6 605	21,8	47,9
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	20 765	31,7	51,5	12 084	34,7	53,1	8 610	28,5	49,2
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	1 419	2,2	49,9	520	1,5	44,0	878	2,9	53,5
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dotyczące procentowego uszczerbku na zdrowiu	8 323	12,7	44,6	5 694	16,4	43,7	2 623	8,7	46,4
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	3 349	5,1	67,4	1 252	3,6	68,3	2 073	6,9	66,8
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2 317	3,5	28,9	1 194	3,4	28,9	1 120	3,7	28,9
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2 431	3,7	31,2	1 218	3,5	30,5	1 211	4,0	31,8
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	1 459	2,2	52,9	973	2,8	53,4	474	1,6	51,9
orzeczenia stwierdzające potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	5 362	8,2	53,9	2 023	5,8	55,1	3 338	11,0	53,2
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	5 294	8,1	56,2	2 073	6,0	47,5	3 214	10,6	61,7
orzeczenia pozostałe	359	0,5	51,7	84	0,2	50,1	104	0,3	52,9

Tabl. 11 Wiek i płeć osób, którym orzeczenie wydał lekarz orzecznik i komisje lekarskie

Wyszczególnienie	Orzeczenia wydane przez:					
	lekarzy orzeczników			komisje lekarskie		
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
Ogółem	861 962	100,0	51,9	65 523	100,0	50,1
mężczyźni	440 947	51,2	49,9	34 814	53,1	49,8
kobiety	415 995	48,3	54,1	30 250	46,2	50,4
nieustalona płeć*/	5 020	0,5	x	459	0,7	x

Tabl. 12 Orzeczenia komisji lekarskich w sprawach rentowych wydane w latach 2018-2019 według grup badanych

Wyszczególnienie	a – rok poprzedni = 100	Ogółem		w tym:			
				Mężczyźni		Kobiety	
		liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
Ogółem	2018	41 140	100,0	23 731	100,0	17 183	100,0
	2019	36 629	100,0	20 303	100,0	16 093	100,0
	a	89,0	x	85,6	x	93,7	x
z tego orzeczenia wydane:							
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2018	25 009	60,8	15 355	64,7	9 472	55,1
	2019	21 473	58,6	12 578	61,9	8 708	54,1
	a	85,9	x	81,9	x	91,9	x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom nie będącym pracownikami	2018	981	2,4	759	3,2	220	1,3
	2019	775	2,1	568	2,8	203	1,3
	a	79,0	x	74,8	x	92,3	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2018	13 386	32,5	6 858	28,9	6 515	37,9
	2019	12 754	34,8	6 475	31,9	6 260	38,9
	a	95,3	x	94,4	x	96,1	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty rodzinnej	2018	1 518	3,7	571	2,4	919	5,4
	2019	1 419	3,9	520	2,6	878	5,4
	a	93,5	x	91,1	x	95,5	x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2018	246	0,6	188	0,8	57	0,3
	2019	208	0,6	162	0,8	44	0,3
	a	84,6	x	86,2	x	77,2	x
Orzeczenia pierwszorazowe rentowe	2018	15 384	100,0	8 556	100,0	6 696	100,0
	2019	14 445	100,0	7 699	100,0	6 605	100,0
	a	93,9	x	90,0	x	98,6	x
z tego orzeczenia wydane:							

**Tabl. 12 Orzeczenia komisji lekarskich w sprawach rentowych
wydane w latach 2018-2019 według grup badanych (cd.)**

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100	Ogółem		w tym:				
	liczba	w odsetkach	Mężczyźni		Kobiety		
			liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2018 2019 a	8 611 7 975 92,6	56,0 55,2 x	5 019 4 365 87,0	58,7 56,7 x	3 472 3 485 100,4	51,9 52,8 x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom nie będącym pracownikami	2018 2019 a	278 259 93,2	1,8 1,8 x	213 165 77,5	2,5 2,2 x	64 92 143,8	1,0 1,4 x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2018 2019 a	6 402 6 136 95,8	41,6 42,5 x	3 261 3 121 95,7	38,1 40,5 x	3 131 3 002 95,9	46,7 45,4 x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2018 2019 a	93 75 80,6	0,6 0,5 x	63 48 76,2	0,7 0,6 x	29 26 89,7	0,4 0,4 x
Orzeczenia ponowne rentowe	2018 2019 a	24 238 20 765 85,7	100,0 100,0 x	14 604 12 084 82,7	100,0 100,0 x	9 568 8 610 90,0	100,0 100,0 x
z tego orzeczenia wydane:							
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2018 2019 a	16 398 13 498 82,3	67,7 65,0 x	10 336 8 213 79,5	70,8 68,0 x	6 000 5 223 87,1	62,7 60,7 x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom nie będącym pracownikami	2018 2019 a	703 516 73,4	2,9 2,5 x	546 403 73,8	3,7 3,3 x	156 111 71,2	1,6 1,3 x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2018 2019 a	6 984 6 618 94,8	28,8 31,9 x	3 597 3 354 93,2	24,6 27,8 x	3 384 3 258 96,3	35,4 37,8 x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2018 2019 a	153 133 86,9	0,6 0,6 x	125 114 91,2	0,9 0,9 x	28 18 64,3	0,3 0,2 x
Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2018 2019 a	1 518 1 419 93,5	100,0 100,0 x	571 520 91,1	100,0 100,0 x	919 878 95,5	100,0 100,0 x
z tego orzeczenia							

Tabl. 12 Orzeczenia komisji lekarskich w sprawach rentowych wydane w latach 2018-2019 według grup badanych (dok.)

Wyszczególnienie		Ogółem		w tym:			
				Mężczyźni		Kobiety	
		liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
a – rok poprzedni = 100							
pierwszorazowe	2018	1 036	68,2	400	70,1	610	66,4
	2019	957	67,4	361	69,4	576	65,6
	a	92,4	x	90,3	x	94,4	x
ponowne	2018	482	31,8	171	29,9	309	33,6
	2019	462	32,6	159	30,6	302	34,4
	a	95,9	x	93,0	x	97,7	x

W związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych, komisje lekarskie najczęściej ustalały niezdolność do pracy na okres od 10 do 12 miesięcy. Orzeczenia z takim okresem ważności stanowiły 29,7%. W przypadku odwołań od orzeczeń ponownych rentowych odsetek ten wynosił 18,5%.

Orzeczenie bezterminowe stwierdzające trwałą niezdolność do pracy w sprawach pierwszorazowych rentowych uzyskało 14,8% badanych przez komisje, natomiast w sprawach ponownych rentowych 17,8%. W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział w przypadku orzeczeń pierwszorazowych wzrósł nieznacznie - o 0,1 punktu procentowego, a w przypadku orzeczeń ponownych zmniejszył się o 2,4 punktu procentowego (tabl. 17, 19). Porównując struktury ustalonych okresów orzeczeń pierwszorazowych i ponownych (bez orzeczeń bezterminowych) na jakie komisje lekarskie ustalały niezdolność do pracy, obserwujemy w przypadku odwołań od orzeczeń ponownych znacznie wyższy udział okresów długich (25-36 m-cy) i bardzo długich (37 m-cy i więcej) – rys. 8 i 9.

Średni okres ważności orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych wydanych przez komisje lekarskie wynosił 16,7 m-cy, a przypadku orzeczeń ponownych 22,8 m-ca.

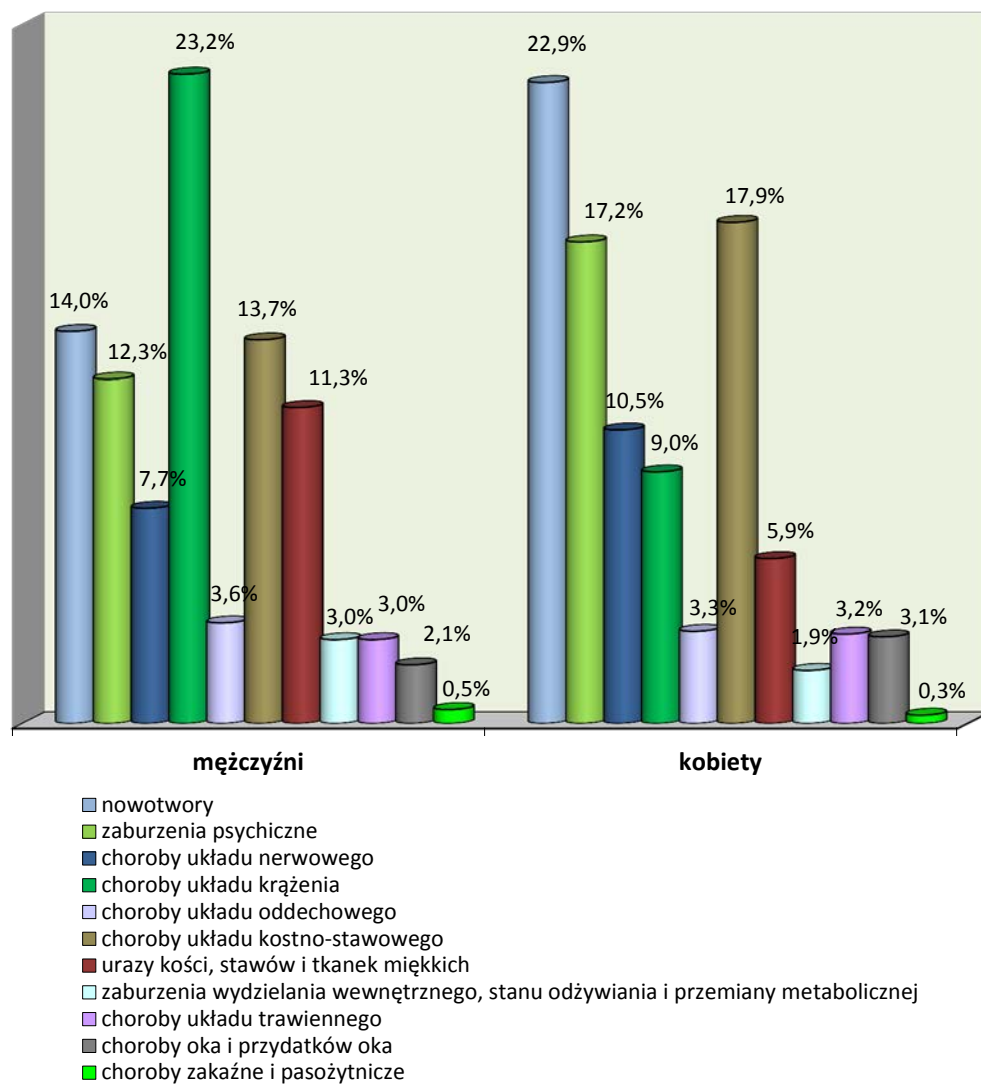
Tabl. 13 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe	Orzeczenia komisji lekarskich									Średni wiek
	Ogółem	Wiek osób badanych – w tym:							65 lat i więcej	
		19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64			
OGÓŁEM	2018	100,0	0,1	3,6	9,7	18,0	40,0	22,8	2,6	52,3
	2019	100,0	0,1	3,9	10,9	18,9	41,3	22,9	2,0	51,8
w tym:										
choroby układu krążenia	2018	100,0	-	0,8	2,8	11,2	43,7	36,0	3,1	56,5
	2019	100,0	-	1,0	4,9	11,7	40,5	40,0	1,9	56,0
nowotwory	2018	100,0	-	2,1	5,9	16,8	42,4	24,4	1,3	53,4
	2019	100,0	-	2,6	6,3	18,9	49,7	21,3	1,2	53,0
zaburzenia psychiczne	2018	100,0	0,5	8,3	21,5	24,9	29,2	10,7	1,5	46,2
	2019	100,0	0,5	7,9	22,1	24,8	31,5	11,5	1,7	46,6
choroby układu kostno-stawowego	2018	100,0	0,2	1,9	7,8	15,8	45,4	24,4	3,5	53,8
	2019	100,0	-	1,6	6,8	16,8	46,0	27,7	1,1	53,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2018	100,0	-	7,9	14,4	24,1	32,7	19,1	1,1	49,2
	2019	100,0	-	8,1	16,1	20,1	37,0	16,1	2,6	48,8
choroby układu nerwowego	2018	100,0	-	2,8	12,4	22,3	41,4	18,7	0,8	50,9
	2019	100,0	0,4	4,4	17,4	21,7	39,5	15,0	1,6	49,1
choroby układu oddechowego	2018	100,0	-	0,8	1,7	10,1	50,4	28,6	5,9	57,0
	2019	100,0	-	1,0	2,9	12,9	39,6	31,7	11,9	57,3
choroby oka	2018	100,0	-	11,7	23,4	13,0	35,0	13,0	3,9	47,3
	2019	100,0	-	4,2	13,9	22,2	47,2	12,5	-	49,7
choroby układu trawiennego	2018	100,0	-	4,1	9,2	22,4	37,8	14,3	2,0	51,2
	2019	100,0	-	7,8	7,8	28,9	42,2	13,3	-	48,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2018	100,0	-	1,6	11,1	28,6	49,2	9,5	-	50,0
	2019	100,0	-	2,6	9,2	23,7	43,4	18,4	2,7	51,8
choroby zakaźne i pasożytnicze	2018	100,0	-	-	8,7	17,4	30,4	26,1	8,7	54,2
	2019	100,0	-	-	23,1	7,7	30,8	38,4	-	51,8

Tabl. 14 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe	Orzeczenia komisji lekarskich									Średni wiek	
	Ogółem	Wiek osób badanych									
		19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej			
OGÓŁEM	2018	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	52,3
	2019	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	51,8
w tym:											
choroby układu krążenia	2018	19,3	-	4,4	5,5	12,0	30,5	23,5	14,7	14,7	56,5
	2019	18,2	-	4,4	8,2	11,3	17,9	31,7	17,5	17,5	56,0
nowotwory	2018	17,6	-	10,5	10,6	16,3	18,6	18,8	8,6	8,6	53,4
	2019	17,1	-	11,4	9,8	17,2	20,6	15,9	10,5	10,5	53,0
zaburzenia psychiczne	2018	12,8	50,0	29,8	28,4	17,7	9,4	6,0	7,4	7,4	46,2
	2019	14,0	66,7	28,1	28,4	18,5	10,7	7,1	12,3	12,3	46,6
choroby układu kostno-stawowego	2018	16,1	25,0	8,8	12,9	14,1	18,2	17,2	22,2	22,2	53,8
	2019	15,2	-	6,1	9,5	13,5	16,9	18,4	8,8	8,8	53,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2018	8,7	-	19,3	12,9	11,6	7,1	7,3	3,7	3,7	49,2
	2019	9,4	-	19,3	13,9	10,1	8,4	6,6	12,3	12,3	48,8
choroby układu nerwowego	2018	7,9	-	6,1	10,0	9,7	8,1	6,5	2,5	2,5	50,9
	2019	8,7	33,3	9,7	13,9	10,1	8,4	5,7	7,0	7,0	49,1
choroby układu oddechowego	2018	3,7	-	0,9	0,6	2,1	4,7	4,7	8,6	8,6	57,0
	2019	3,5	-	0,9	1,0	2,4	3,3	4,8	21,1	21,1	57,3
choroby oka	2018	2,4	-	7,9	5,8	1,7	2,1	1,4	3,7	3,7	47,3
	2019	2,5	-	2,6	3,2	2,9	2,8	1,4	-	-	49,7
choroby układu trawiennego	2018	3,1	-	3,5	2,9	3,8	2,9	1,9	2,5	2,5	51,2
	2019	3,1	-	6,1	2,2	4,8	3,2	1,8	-	-	48,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2018	2,0	-	0,9	2,3	3,1	2,4	0,8	-	-	50,0
	2019	2,6	-	1,8	2,2	3,3	2,8	2,1	3,5	3,5	51,8
choroby zakaźne i pasożytnicze	2018	0,7	-	-	0,6	0,7	0,5	0,8	2,5	2,5	54,2
	2019	0,4	-	-	1,0	0,2	0,3	0,8	-	-	51,8

Rys. 6 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2019 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

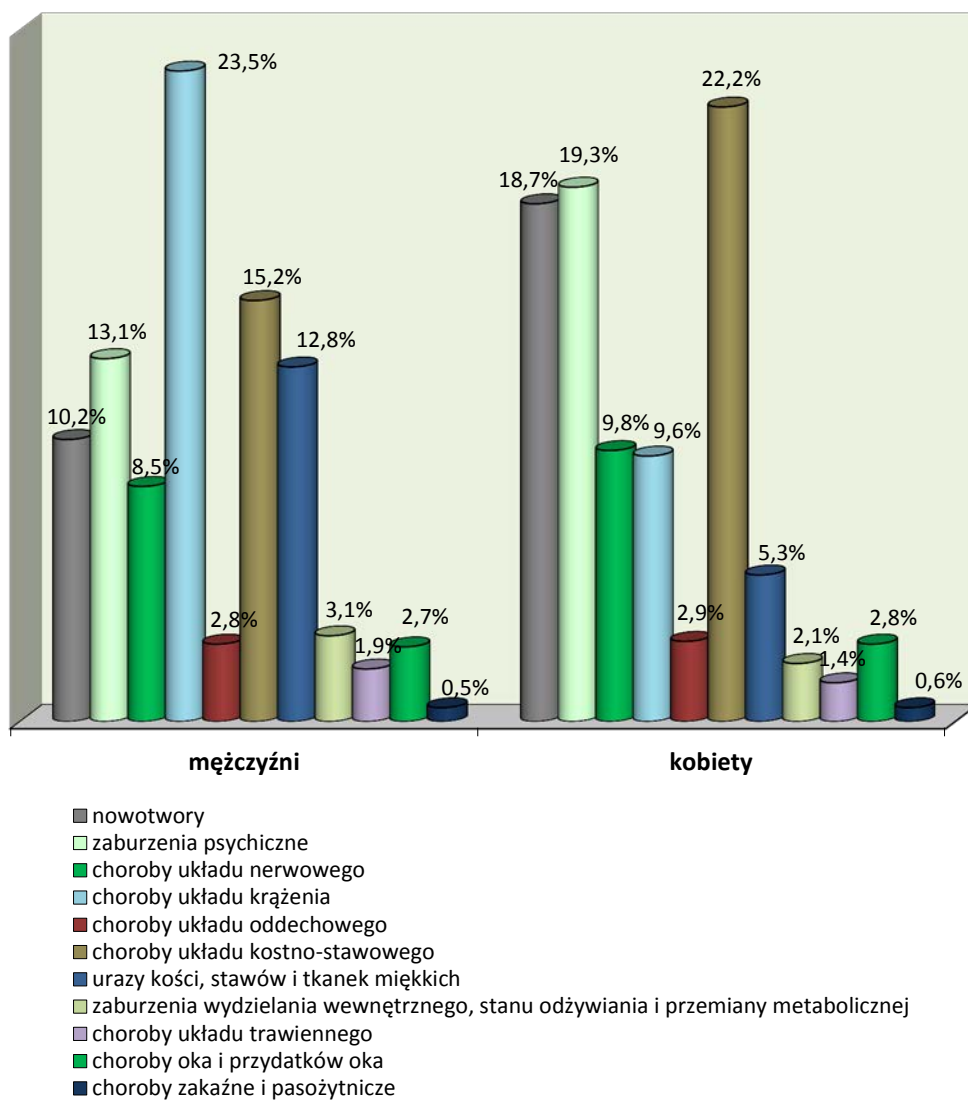
Tabl. 15 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich						Średni wiek
			Wiek osób badanych – w tym:						
			20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	
OGÓŁEM	2018	100,0	1,2	6,9	17,3	44,3	27,0	2,6	54,0
	2019	100,0	1,3	7,8	18,7	42,7	26,1	3,4	53,8
w tym:									
choroby układu krążenia	2018	100,0	0,2	2,2	8,3	44,6	41,5	2,8	57,5
	2019	100,0	-	2,2	9,0	40,4	44,2	4,2	57,8
nowotwory	2018	100,0	0,9	5,0	13,5	45,2	28,8	3,0	55,2
	2019	100,0	0,7	5,9	18,1	48,4	23,6	3,3	54,2
zaburzenia psychiczne	2018	100,0	1,5	12,0	23,8	47,1	13,9	1,5	51,0
	2019	100,0	2,8	12,0	26,8	41,5	14,2	2,7	50,8
choroby układu kostno-stawowego	2018	100,0	0,7	5,1	15,2	50,1	27,7	1,2	54,6
	2019	100,0	0,7	5,0	16,0	48,7	26,9	2,7	54,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2018	100,0	4,3	13,0	21,3	35,2	22,7	3,4	50,8
	2019	100,0	2,5	17,3	22,9	34,9	18,7	3,7	50,4
choroby układu nerwowego	2018	100,0	1,5	8,0	24,4	43,1	20,8	1,9	52,3
	2019	100,0	2,7	11,8	21,9	43,0	19,2	1,4	51,3
choroby układu oddechowego	2018	100,0	0,4	2,6	9,8	41,5	33,3	12,0	58,1
	2019	100,0	-	3,2	7,1	41,3	34,2	14,2	58,7
choroby oka	2018	100,0	2,4	7,8	21,0	39,5	25,1	4,2	53,1
	2019	100,0	1,4	5,4	27,2	41,5	23,1	1,4	52,5
choroby układu trawiennego	2018	100,0	0,8	9,4	25,2	38,6	23,6	-	51,8
	2019	100,0	3,2	4,3	27,9	35,5	28,0	1,1	52,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2018	100,0	-	6,2	22,7	38,7	29,9	1,5	54,2
	2019	100,0	-	8,5	21,0	48,7	21,1	0,7	53,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	2018	100,0	-	5,0	27,5	37,5	30,0	-	52,9
	2019	100,0	-	7,4	18,5	44,5	25,9	3,7	54,3

Tabl. 16 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich						Średni wiek	
			Wiek osób badanych							
			20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	2018	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	54,0
	2019	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	53,8
w tym:										
choroby układu krążenia	2018	20,2	3,7	6,3	9,6	20,3	31,0	22,2	22,2	57,5
	2019	19,2	-	5,4	9,2	18,1	32,4	23,9	23,9	57,8
nowotwory	2018	10,4	7,4	7,6	8,1	10,6	11,1	12,3	12,3	55,2
	2019	12,9	6,9	9,7	12,4	14,6	11,7	12,5	12,5	54,2
zaburzenia psychiczne	2018	16,1	19,8	27,9	22,2	17,1	8,3	9,4	9,4	51,0
	2019	15,1	31,9	23,1	21,6	14,7	8,2	12,0	12,0	50,8
choroby układu kostno-stawowego	2018	17,2	9,9	12,6	15,1	19,4	17,6	8,2	8,2	54,6
	2019	17,4	9,7	11,1	14,9	19,8	18,0	13,6	13,6	54,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2018	9,8	34,6	18,4	12,0	7,8	8,2	12,9	12,9	50,8
	2019	10,4	19,4	23,1	12,8	8,6	7,5	11,4	11,4	50,4
choroby układu nerwowego	2018	8,7	11,1	10,0	12,2	8,4	6,7	6,4	6,4	52,3
	2019	8,9	18,1	13,4	10,4	9,0	6,6	3,8	3,8	51,3
choroby układu oddechowego	2018	3,5	1,2	1,3	2,0	3,3	4,3	16,4	16,4	58,1
	2019	2,9	-	1,2	1,1	2,8	3,8	12,0	12,0	58,7
choroby oka	2018	2,5	4,9	2,8	3,0	2,2	2,3	4,1	4,1	53,1
	2019	2,7	2,8	1,9	3,9	2,6	2,4	1,1	1,1	52,5
choroby układu trawiennego	2018	1,9	1,2	2,6	2,8	1,7	1,7	-	-	51,8
	2019	1,7	4,2	0,9	2,6	1,4	1,8	0,5	0,5	52,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2018	2,9	-	2,6	3,8	2,5	3,2	1,8	1,8	54,2
	2019	2,8	-	3,1	3,2	3,2	2,3	0,5	0,5	53,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	2018	0,6	-	0,4	1,0	0,5	0,7	-	-	52,9
	2019	0,5	-	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	54,3

Rys. 7 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2019 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych

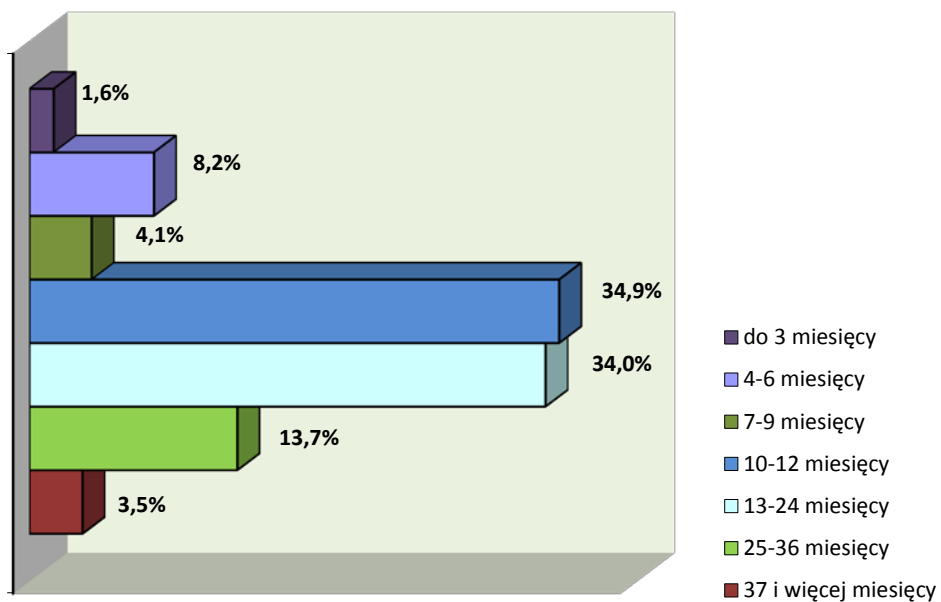
Tabl. 17 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony - w tym:							beztęminowo	Średni okres ważności
			do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	2018	100,0	1,0	6,7	4,4	28,7	28,5	12,1	3,3	14,7	16,9
	2019	100,0	1,4	7,0	3,5	29,7	29,0	11,7	2,9	14,8	16,7
w tym:											
choroby układu krążenia	2018	100,0	1,3	4,5	4,5	34,7	26,0	10,9	1,6	15,8	15,9
	2019	100,0	1,1	5,4	3,1	29,0	31,4	10,4	2,8	16,8	16,6
nowotwory	2018	100,0	0,4	2,3	3,9	27,6	35,8	13,2	1,8	13,4	17,4
	2019	100,0	0,4	4,3	2,6	30,8	33,7	13,5	2,1	12,6	17,2
zaburzenia psychiczne	2018	100,0	0,7	5,1	3,4	29,3	30,3	15,1	4,4	11,0	18,8
	2019	100,0	0,9	4,5	3,1	34,0	29,0	13,1	2,4	13,0	17,1
choroby układu kostno-stawowego	2018	100,0	1,0	14,8	6,2	26,5	26,7	8,0	2,4	14,4	14,3
	2019	100,0	2,0	14,5	5,9	30,0	21,7	8,3	3,6	14,0	14,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2018	100,0	2,5	15,1	6,1	31,7	23,4	6,8	4,7	9,7	14,5
	2019	100,0	3,3	13,0	5,8	33,3	23,2	8,0	2,5	10,9	14,3
choroby układu nerwowego	2018	100,0	0,8	3,6	2,8	23,5	30,3	17,9	7,2	13,9	20,6
	2019	100,0	0,8	6,2	3,1	24,2	28,1	13,7	5,1	18,8	19,1
choroby układu oddechowego	2018	100,0	-	8,4	5,0	26,9	21,0	10,9	5,1	22,7	16,9
	2019	100,0	1,9	1,9	2,9	21,9	30,5	10,5	0,9	29,5	17,7
choroby oka	2018	100,0	-	-	-	22,0	24,7	18,2	10,4	24,7	22,9
	2019	100,0	-	2,7	-	21,9	23,3	24,7	6,8	20,6	22,5
choroby układu trawiennego	2018	100,0	2,0	8,2	6,1	28,6	25,5	13,3	2,0	14,3	15,0
	2019	100,0	2,1	3,2	2,1	33,7	36,8	10,5	3,2	8,4	16,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2018	100,0	-	1,6	4,7	38,1	34,9	12,7	3,2	4,8	17,3
	2019	100,0	-	2,6	2,6	31,6	39,5	13,2	1,3	9,2	16,7
choroby zakaźne i pasożytnicze	2018	100,0	-	13,0	4,4	30,4	8,7	8,7	4,4	30,4	14,8
	2019	100,0	14,3	-	7,1	50,0	14,3	-	-	14,3	11,3

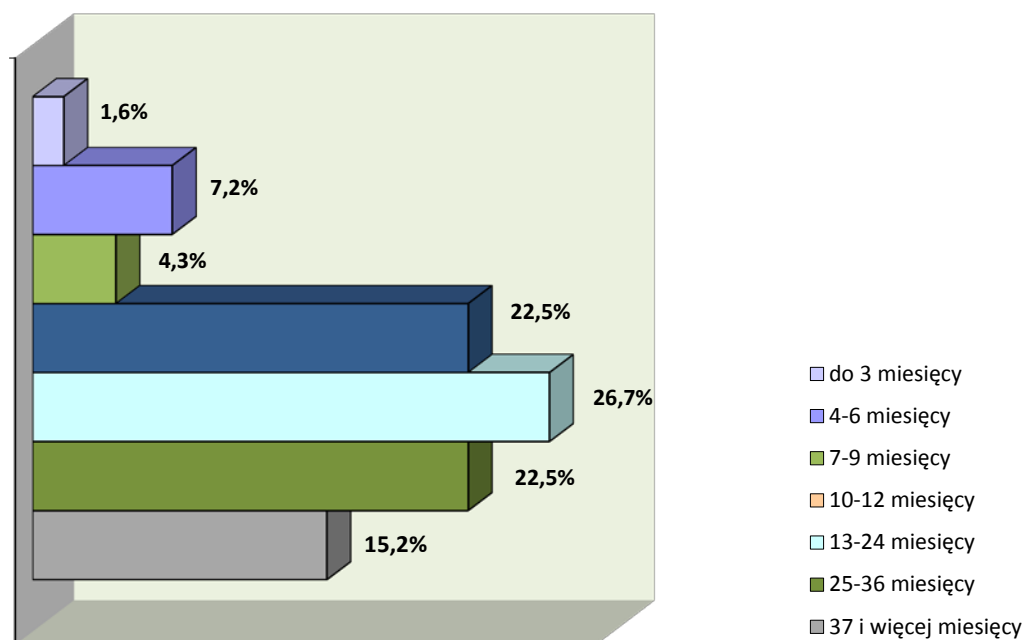
Tabl. 18 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony – w tym:							bezterminowo	średni okres ważności
			do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	2018	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	16,9
	2019	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	16,7
w tym:											
choroby układu krążenia	2018	19,3	25,8	13,1	19,9	23,3	17,6	17,3	9,5	20,7	15,9
	2019	18,1	14,6	13,8	16,2	17,7	19,6	16,1	17,1	20,6	16,6
nowotwory	2018	17,6	6,5	6,1	15,6	16,9	22,1	19,1	9,5	16,0	17,4
	2019	17,8	4,9	11,0	13,3	18,5	20,6	20,6	12,5	15,2	17,2
zaburzenia psychiczne	2018	12,8	9,7	9,8	9,9	13,1	13,6	16,0	17,1	9,6	18,8
	2019	14,1	9,8	9,1	12,4	16,1	14,1	15,8	11,4	12,5	17,1
choroby układu kostno-stawowego	2018	16,1	16,1	35,5	22,7	14,8	15,1	10,6	11,4	15,8	14,3
	2019	14,8	22,0	30,5	24,8	15,0	11,1	10,6	18,2	14,1	14,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2018	8,7	22,6	19,6	12,1	9,6	7,2	4,9	12,4	5,8	14,5
	2019	9,2	22,0	17,1	15,2	10,4	7,4	6,3	8,0	6,8	14,3
choroby układu nerwowego	2018	7,9	6,5	4,2	5,0	6,4	8,4	11,6	17,1	7,5	20,6
	2019	8,6	4,9	7,6	7,6	7,0	8,3	10,0	14,8	10,9	19,1
choroby układu oddechowego	2018	3,7	-	4,7	4,3	3,5	2,8	3,4	5,7	5,8	16,9
	2019	3,5	4,9	1,0	2,9	2,6	3,7	3,2	1,1	7,0	17,7
choroby oka	2018	2,4	-	-	-	1,9	2,1	3,6	7,6	4,1	22,9
	2019	2,4	-	1,0	-	1,8	2,0	5,2	5,7	3,4	22,5
choroby układu trawiennego	2018	3,1	6,5	3,7	4,3	3,1	2,8	3,4	1,9	3,0	15,0
	2019	3,2	4,9	1,4	1,9	3,6	4,0	2,9	3,4	1,8	16,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2018	2,0	-	0,5	2,1	2,6	2,4	2,1	1,9	0,6	17,3
	2019	2,5	-	1,0	1,9	2,7	3,5	2,9	1,1	1,6	16,7
choroby zakaźne i pasożytnicze	2018	0,7	-	1,4	0,7	0,8	0,2	0,5	1,0	1,5	14,8
	2019	0,5	4,9	-	1,0	0,8	0,2	-	-	0,5	11,3

Rys. 8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2019 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Rys. 9 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2019 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Tabl. 19 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony w tym:							beztęminowo	średni okres ważności
			do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	2018	100,0	1,1	5,7	2,7	17,5	20,3	20,4	11,7	20,2	23,4
	2019	100,0	1,3	6,0	3,5	18,5	21,9	18,5	12,5	17,8	22,8
choroby układu krążenia	2018	100,0	0,6	4,0	1,9	15,5	20,6	20,3	12,5	24,2	24,2
	2019	100,0	1,2	4,1	3,4	15,5	22,3	19,5	12,6	21,4	23,2
nowotwory	2018	100,0	1,4	3,8	2,9	25,0	27,3	15,4	5,8	18,0	19,6
	2019	100,0	0,8	4,8	3,6	25,6	27,6	16,8	7,4	13,4	20,4
zaburzenia psychiczne	2018	100,0	0,7	4,4	2,3	17,1	21,8	22,5	16,1	14,7	25,9
	2019	100,0	1,1	4,8	2,9	17,4	22,2	24,2	14,0	13,4	24,7
choroby układu kostno-stawowego	2018	100,0	1,4	9,3	4,3	19,8	20,9	16,8	8,6	18,5	20,2
	2019	100,0	1,6	11,1	5,7	19,7	19,3	13,9	10,0	18,7	19,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2018	100,0	1,4	8,7	3,5	16,1	17,6	19,7	12,4	20,1	23,6
	2019	100,0	1,8	8,5	3,0	18,5	18,5	16,4	14,1	19,2	22,6
choroby układu nerwowego	2018	100,0	1,2	5,9	1,7	14,5	15,2	21,3	17,7	22,1	26,8
	2019	100,0	1,6	4,3	3,5	13,9	23,5	20,5	17,4	15,3	25,9
choroby układu oddechowego	2018	100,0	1,3	3,4	1,3	17,9	17,1	22,2	7,7	29,1	22,8
	2019	100,0	-	1,3	1,9	16,6	28,7	15,3	11,4	24,8	23,5
choroby oka	2018	100,0	0,6	1,8	4,2	7,2	10,8	28,7	13,8	32,9	28,8
	2019	100,0	-	2,1	2,1	12,3	16,4	13,0	16,4	37,7	28,3
choroby układu trawiennego	2018	100,0	-	6,3	0,8	18,9	21,2	32,3	7,1	13,4	23,8
	2019	100,0	1,0	4,2	1,1	25,3	25,3	18,9	11,6	12,6	22,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2018	100,0	1,0	2,6	1,5	17,5	21,7	26,3	9,8	19,6	24,0
	2019	100,0	2,0	5,8	1,3	21,4	20,8	22,1	16,2	10,4	23,4
choroby zakaźne i pasożytnicze	2018	100,0	2,5	5,0	10,0	22,5	20,0	20,0	2,5	17,5	17,8
	2019	100,0	-	15,4	3,8	19,2	7,7	23,1	15,4	15,4	25,1

Trzecia co do liczebności, grupa osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników to badani przez komisje lekarskie w sprawach dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu. W tej grupie ubezpieczonych przeważali poszkodowani w związku z wypadkami przy pracy.

Osoby, którym komisje lekarskie ustaliły procentowy uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkami przy pracy stanowiły 92,0%, a poszkodowani w związku z chorobami zawodowymi – 8,0%.

Wśród poszkodowanych w wypadkach przy pracy, uszczerbek na zdrowiu komisje lekarskie orzekały najczęściej w związku z uszkodzeniami kończyn dolnych – 37,0% przypadków oraz uszkodzeniami śródreżca i palców – 20,5% ogółu orzeczeń z ustalonym procentem uszczerbku na zdrowiu. Wśród dotkniętych chorobą zawodową uszczerbek na zdrowiu ustalano najczęściej w związku z ze schorzeniami układu oddechowego – 2,0% oraz pylicami płuc - 1,7% ogółu orzeczeń z ustalonym procentowym uszczerbkiem na zdrowiu (tabl. 20).

Średni wiek osób badanych, którym komisje lekarskie wydały orzeczenie ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosił 45,6 roku (poszkodowani w wyniku wypadków przy pracy – 44,2 roku, poszkodowani w związku z chorobami zawodowymi – 61,4 roku).

Tabela 21 prezentuje orzeczenia komisji lekarskich wydane w 2019 r. osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej. Z 4,7 tys. wydanych orzeczeń - 48,8% dotyczyło odwołań od orzeczeń pierwszorazowych wydanych przez lekarza orzecznika, a 51,2% od orzeczeń ponownych. Wśród odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników w sprawie renty socjalnej mężczyźni stanowili 50,8%, a kobiety 49,1%. Orzeczeń ustalających całkowitą niezdolność do pracy wydano 28,3%. Dla orzeczeń pierwszorazowych jak i ponownych odsetek ten również wynosił 28,3%.

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne - 55,6% orzeczeń w sprawie renty socjalnej, choroby układu nerwowego - 11,8%, wady rozwojowe wrodzone – 6,0% oraz nowotwory – 4,5%. W związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej, komisje lekarskie najczęściej ustalały niezdolność do pracy na okres od 13 - 24 miesięcy. Orzeczenia z takim okresem ważności stanowiły 22,0%. W związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych najczęściej ustalano niezdolność do pracy na okres 37 i więcej miesięcy – 27,9%.

Orzeczenie bezterminowe stwierdzające trwałą niezdolność do pracy w sprawach pierwszorazowych uzyskało 22,0% badanych przez komisje, natomiast w sprawach ponownych 13,4%. W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział w przypadku orzeczeń pierwszorazowych zmalał - o 0,3 punktu procentowego, a orzeczeń ponownych wzrósł o 1,0

punkt procentowy. Średni okres ważności orzeczeń pierwszorazowych wynosił 26 m-cy, a orzeczeń ponownych 32,8 m-cy.

Tabl. 20 Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu*/ wydane przez komisje lekarskie zakładu według okoliczności powstania uszczerbku oraz rodzajów urazów i chorób zawodowych

Wyszczególnienie	Liczba orzeczeń	W odsetkach	Średni wiek badanych
OGÓŁEM	5 180	100,0	45,6
z tego:			
Wypadki przy pracy	4 764	92,0	44,2
w tym:			
uszkodzenia kończyny dolnej	1 914	37,0	44,2
uszkodzenia śródreżca i palców	1 060	20,5	42,5
uszkodzenia kończyny górnej	770	14,9	46,4
uszkodzenia kręgosłupa	349	6,7	44,6
uszkodzenia twarzy	223	4,3	41,4
uszkodzenia głowy	138	2,7	45,1
uszkodzenia słuchu	16	0,3	49,1
uszkodzenia brzucha	41	0,8	44,3
uszkodzenia miednicy	41	0,8	48,6
uszkodzenia narządu wzroku	75	1,5	42,7
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	80	1,6	46,1
porażenia lub niedowładny poszczególnych nerwów obwodowych	37	0,7	43,4
Choroby zawodowe	416	8,0	61,4
w tym:			
przewlekłe choroby narządu głosu	39	0,8	62,0
schorzenia układu oddechowego	104	2,0	66,0
pylice płuc	89	1,7	60,4
schorzenia nerwów, mięśni	66	1,3	54,6
choroby zakaźne i pasożytnicze	41	0,8	60,3
uszkodzenia narządu słuchu	19	0,4	63,6
nowotwory złośliwe	9	0,2	69,9
choroby skóry	12	0,2	54,5
zespół wibracyjny	1	0,0	58,0

**/ komisja lekarska orzekła procentowy uszczerbek na zdrowiu, tj. w stosunku do ustalonego przez lekarza orzecznika uszczerbku na zdrowiu, podwyższyła go, utrzymała na tym samym poziomie lub obniżyła*

Tabl. 21 Orzeczenia w sprawie renty socjalnej wydane przez komisje lekarskie zakładu według płci i ustaleń orzeczniczych

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym:					
				Mężczyźni			Kobiety		
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
OGÓŁEM	4 748	100,0	30,0	2 412	50,8	29,7	2 331	49,1	30,4
z tego ustalające:									
całkowitą niezdolność do pracy	1 344	100,0	31,4	741	55,1	30,6	600	44,6	32,3
brak całkowitej niezdolności do pracy	3 403	100,0	29,5	1 670	49,1	29,3	1 731	50,9	29,8
pozostałe oceny	1	100,0	35,0	1	100,0	35,0	-	-	-
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2 317	100,0	28,9	1 194	51,5	28,9	1 120	48,3	28,9
z tego ustalające:									
całkowitą niezdolność do pracy	656	100,0	30,4	362	55,2	29,5	292	44,5	31,5
brak całkowitej niezdolności do pracy	1 660	100,0	28,3	831	50,1	28,6	828	49,9	28,0
pozostałe oceny	1	100,0	35,0	1	100,0	35,0	-	-	-
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2 431	100,0	32,3	1 218	50,1	30,5	1 211	49,8	31,8
z tego ustalające:									
całkowitą niezdolność do pracy	688	100,0	32,3	379	55,1	31,6	308	44,8	33,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	1 743	100,0	30,7	839	48,1	29,9	903	51,8	31,4

Tabl. 22 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty społecznej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony – w tym:							bezterminowo	średni okres ważności
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,1	1,4	1,8	18,7	22,0	19,2	14,8	22,0	26,0
zaburzenia psychiczne	100,0	-	1,4	1,9	19,9	22,7	19,6	15,2	19,3	25,4
choroby układu kostno-stawowego	100,0	-	-	-	19,2	15,4	19,3	19,2	26,9	29,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	-	10,0	10,0	30,0	25,0	5,0	5,0	15,0	15,4
choroby układu nerwowego	100,0	-	1,3	1,3	7,8	16,9	19,5	15,6	37,6	31,7
wady rozwojowe wrodzone	100,0	-	-	-	7,7	7,7	25,6	18,0	41,0	34,8
nowotworw	100,0	3,5	-	-	27,6	31,0	24,1	13,8	-	24,6
choroby układu krążenia	100,0	-	-	-	27,3	36,4	9,1	4,5	22,7	21,3

Tabl. 23 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty społecznej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							bezterminowo
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:									
zaburzenia psychiczne	55,6	-	55,6	58,3	59,0	57,3	56,8	57,3	49,0
choroby układu kostno-stawowego	4,0	-	-	-	4,1	2,8	4,0	5,2	4,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	3,1	-	22,2	16,7	4,9	3,5	0,8	1,0	2,1
choroby układu nerwowego	11,8	-	11,1	8,3	4,9	9,1	12,0	12,5	20,3
wady rozwojowe wrodzone	6,0	-	-	-	2,5	2,1	8,0	7,3	11,2
nowotwory	4,5	100,0	-	-	6,6	6,3	5,6	4,2	-
choroby układu krążenia	3,4	-	-	-	4,9	5,6	1,6	1,0	3,5

Tabl. 24 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych w sprawie renty społecznej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							bez-terminowo	średni okres ważności
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,4	1,9	1,6	11,0	17,4	26,4	27,9	13,4	32,8
zaburzenia psychiczne	100,0	0,6	1,6	1,4	9,0	17,2	28,4	29,8	12,0	33,9
choroby układu kostno-stawowego	100,0	-	12,9	-	12,9	25,8	29,0	12,9	6,5	25,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	5,3	-	5,3	31,6	21,1	10,5	10,5	15,8	21,1
choroby układu nerwowego	100,0	-	1,1	-	7,7	9,9	23,1	39,6	18,7	37,8
wady rozwojowe wrodzone	100,0	-	-	-	5,0	15,0	27,5	30,0	22,5	37,8
nowotwory	100,0	-	4,4	4,4	21,7	30,4	26,1	13,0	-	23,6
choroby układu krążenia	100,0	-	-	5,3	31,6	15,8	31,6	5,3	10,5	22,6

5. PODSUMOWANIE

W 2019 r. komisje lekarskie wydały 65,5 tys. orzeczeń. W związku:

- z wniesieniem sprzeciwu wydano 52,3 tys. orzeczeń,
- ze zgłoszeniem przez głównego lekarza orzecznika bądź lekarza inspektora zarzutu wadliwości 11,2 tys. orzeczeń,
- z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem wadliwości 0,4 tys. orzeczeń,

Komisje lekarskie rozpatrzyły 1,6 tys. spraw skierowanych w trybie zwierzchniego nadzoru Prezesa ZUS lub na podstawie postanowienia sądu.

Najwyższy udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie odnotowano w stosunku do wydanych przez lekarza orzecznika:

- orzeczeń ponownych dla celów rentowych - 31,7% orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie,
- orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych - 22,1%,
- orzeczeń powypadkowych dotyczących procentowego uszczerbku na zdrowiu - 12,7%.

Komisje lekarskie wydały 18,7 tys. orzeczeń, w których zmieniły ustalenia lekarza orzecznika oraz 45,6 tys. orzeczeń w których podtrzymały ustalenia lekarza orzecznika.

Wysoki odsetek orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika odnotowujemy w odniesieniu do orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 35,3%, najniższy w odniesieniu do orzeczeń pierwszorazowych w sprawach o rentę socjalną – 19,8%.

W orzeczenia wydanych przez lekarzy orzeczników komisje lekarskie zmieniły ustalony:

- stopień niezdolności do pracy – w odniesieniu do 73,3% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 81,7% orzeczeń ponownych rentowych,
- przewidywany okres niezdolności do pracy – w odniesieniu do 6,1% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 4,2% orzeczeń ponownych rentowych,
- datę powstania niezdolności do pracy – w odniesieniu do 14,2% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 8,1% orzeczeń ponownych rentowych,
- związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania niezdolności do pracy – w odniesieniu do 6,4% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 6,0% orzeczeń ponownych rentowych.

W przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych przed wydaniem orzeczenia przez komisje lekarskie 44,4% osób legitymowało się orzeczeniem stwierdzającym brak niezdolności do pracy, a po rozpatrzeniu przez komisje lekarskie odsetek tych osób wyniósł 24,1%. W przypadku orzeczeń ponownych rentowych odsetek tych osób zmniejszył się z 37,2% do 22,0%.

Wśród osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników odsetek mężczyzn w 2019 r. wyniósł 53,1% ogółu. Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników wyniósł 50,1 roku, dla mężczyzn 49,8 roku, a dla kobiet 50,4 roku. Przyczynami orzekania o niezdolności do pracy osób odwołujących się do komisji lekarskich od orzeczeń pierwszorazowych ustalających dla celów rentowych stopień niezdolności do pracy były: choroby układu krążenia (18,2%), nowotwory (17,1%), choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego (15,2%) i zaburzenia psychiczne (14,0%). Wśród odwołujących się od orzeczeń ponownych rentowych głównymi przyczynami orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu krążenia (19,2%) i choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego (17,4%), a z kolei trzecią pod względem liczebności grupą była grupa osób z zaburzeniami psychicznymi (15,1%),

Wśród poszkodowanych w wypadkach przy pracy, uszczerbek na zdrowiu komisje lekarskie orzekały najczęściej w związku z uszkodzeniami kończyn dolnych – 37,0% przypadków oraz uszkodzeniami śródreźcza i palców – 20,5% ogółu orzeczeń z ustalonym procentowym uszczerbkiem na zdrowiu. Wśród dotkniętych chorobą zawodową uszczerbek na zdrowiu ustalano najczęściej w związku ze schorzeniami układu oddechowego – 2,0% oraz z pylicami płuc – 1,7% ogółu orzeczeń z ustalonym procentowym uszczerbkiem na zdrowiu.

Średni wiek osób badanych, którym komisje lekarskie wydały orzeczenie ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosił 45,6 roku, poszkodowanych w wyniku wypadków przy pracy – 44,2 roku, a poszkodowanych w związku z chorobami zawodowymi – 61,4 roku. Komisje lekarskie wydały 4,7 tys. orzeczeń osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej. Odwołania od orzeczeń pierwszorazowych lekarzy orzeczników stanowiły 48,8%, a od orzeczeń ponownych 51,2% orzeczeń. Brak całkowitej niezdolności do pracy stwierdzono u 71,7% badanych z orzeczeniami pierwszorazowymi jak i ponownymi. Całkowita niezdolność do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną spowodowana była, w ponad połowie przypadków zaburzeniami psychicznymi, ponadto chorobami układu nerwowego, wadami rozwojowymi oraz nowotworami.